Budstikka

Kommunikasjonsskrift for NORSK POSTHISTORISK SELSKAP

NORSK POSTHISTORISK 19 19/2 77 SELSKAP

Nummer 3 - oktober 1997 Nytrykk 2014 2. årgang

ET HUNDREÅRSMINNE FRA KRISTIANIA LENGE FØR POSTNUMMERET BLE OPPFUNNET

Denne brevforsiden viser en meget vel utarbeidet adresse, som sikkert har hjulpet postbudet til å finne adressaten uten problemer og uten postnummer. Den lyder som følger: *«Tel Kasserer'n ve' Oljekompani Henrik Karlsen og Kjærringa hasses, ve' Siden a' den nye Kjerka øverst på Grønnerløkka, likeve' Birkelun. 1ste Etage tel høyre».* Forsiden er frankert med 5 øre antikva grovtagget; ssv Centraltrykkeriet, ssv ca 1896. Stemplet er KRISTIANIA, men datoen er for uklar til å tydes. Antakelig stammer dette brevfragmentet fra ca 1896/97.

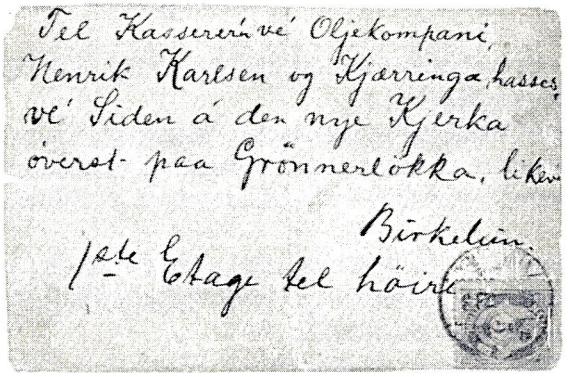

Interessen ved dette objektet ligger først og fremst i det vernakulare språk som er benyttet ved adresseringen. Det må opplagt være en «fleip», for skriften tyder på at avsenderen har vært utdannet - i alle fall hatt en god folkeskole med skjønnskrift. Han har også vært fastboende på Grünerløkka, fordi språket er typisk Christiania - Øst på denne tiden. Kjærka må være Paulus Kirke, som jeg mener er bygd i 1880-årene.

Området er spesielt interessant for meg, fordi min farfar vokste opp her, som ett av tolv barn etter tollbetjent Petter Jensen. Jeg har ikke funnet ut så meget om denne delen av familien, bortsett fra at 10 av barna emigrerte til USA. Det ble to tilbake; en datter ble gift med Goffeng Nilsen som var kontorsjef på Nydalen Compagnie. Den andre var min farfar Paul Hilmar Jensen, som sammen med Claus Schnelle Wittusen startet familieselskapet Wittusen & Jensen (senere AS) for hundre år siden. Jeg føler derfor en sterk trang til å forsøke å kikke litt nærmere i bakgrunnen på Grünerløkka på grunnlag av denne lille brevforsiden; preget som den er av tidens tann og skjødesløs oppbevaring.

Paul H. Jensen (II)

FORMANNENS HJØRNE.

Sesongen er tydeligvis i gang, NPS har hatt sitt første møte for høsten og du sitter med Budstikka i hånda. Det har vært en begivenhetsrik vår og sommer, også for NPS. Vi har fått en del nye medlemmer og ønsker disse velkommen. NORWEX ligger bak oss, Landsmøtet i NF er historie, og auksjonskatalogene detter ned i postkassene i store mengder. Tydeligvis er både frimerker og posthistorie i vinden som aldri før.
Hva så med foreningslivet ? Er dette liv laga, eller blir det slik at selv med flere og flere medlemmer,- er det færre som møter opp ?
Som formann ser jeg en del tendenser, og jeg vet ikke om jeg liker alt jeg ser.
NORWEX 97 - ingen meldte seg til å guide publikum, selv om dette var en enestående anledning til å rekruttere nye interessenter.....
Foredraget til Bent Johnsen under NORWEX, en brannfakkel omkring måter å presentere posthistorien på,- temmelig glissent blant stolene på tilhørerplassene...
Donasjonsauksjonene,- her er det de samme få personene som gir objekter,- ære være dem for det ,- men vi er mellom 140 og 150 medlemmer. Hvor er de 135 resterende ??? ....
Selv om mange av disse objektene er meget interessante og har MEGET lave utrop,- hvor blir det av budene ??....
Det første møtet i høst inkluderte en omvisning i Riksarkivet, hvor hovedvekten ble lagt på posthistorie. De 21 som var med på denne omvisningen var ytterst fornøyde og imponerte. Hva skal til for å trekke resten ut av godstolene ??...

Mitt poeng er slik jeg har forsøkt å skissere det ved en del anledninger før:
Hvis vi skal ha et levedyktig og interessant Norsk Posthistorisk Selskap, må vi også ha medlemmer som støtter opp og DELTAR.
Dette skal være kremen av norske posthistorikere. Er vi blitt så navlebeskuende og nærsynte at vi ikke ønsker å delta i noe som helst annet enn det som absolutt gagner oss selv ? Alt som smaker av anstrengelse og ligger litt utenfor eget interessefelt er totalt uinteressant,- er det slik ?
Med unntak av en kjerne som ALLTID stiller opp, både med hjelp,innleveringer til auksjonene, deltakelse på møtene osv., er det påfallende mange som jeg aldri hører noe fra. Det gjelder også angående deltakelsen på møtene,- selv om dette er høflig og pent bedt om på grunn av serveringen.
Kjære medlemmer!!!
Vær så snill - det hadde vært hyggelig å få en bekreftelse på om dere kommer eller ikke,- det er i hvert fall et livstegn.
Og,- ikke minst: Jeg vil gjerne høre fra dere hvis dere synes jeg har vært for negativ i denne lederen. Det er også et livstegn.

Ivar S.

Budstikka
utkommer inntil videre fire ganger i året og sendes medlemmene i Norsk Posthistorisk Selskap.

Ansvarlig redaktør BUDSTIKKA:

Tor Østlund, Wilstersvei 14 B,
0580 OSLO
Tlf privat 22 64 19 37, Ktr: 23 14 78 65.
Fax kontor: 22 17 44 90.

Ettertrykk tillatt hvis kilde oppgis.

Styret i NPS:

Formann: Ivar Sundsbø, Postboks
4369 Torshov, 0402 OSLO.
Tlf priv: 22 29 07 43,
Tlf arb: 22 35 79 43
Fax ktr: 22 35 20 55

Styremedlemmer:
Kasserer: Oddbjørn Solli, Seljeveien
23, 1481 HAGAN.
Telefon privat: 67 07 70 02,
Telefon arbeid: 22 45 23 31
Fax ktr: 22 45 23 35
Postgiro NPS: 0801 3972932

Bjørn Muggerud, Fredrik Kvamsgt 19,
0172 OSLO. Tlf privat: 22 36 22 10
Tlf ktr: 63 84 87 94

Kjell Fiskvik, Sleipners vei 6,
5050 NESTTUN Tlf priv: 55 13 17 92

Elin Amundsen, Kapt. Roosensvei 35,
7018 TRHEIM Tlf priv: 73 51 14 58

VELKOMMEN ETTER.....

sier vi til redaktøren av Norsk Filatelistisk som i siste nummer 7/1997 bombastisk og med den største selvsikkerhet uttaler at det ikke lenger skal arrangeres frimerkeutstillinger etter gammelt mønster. Er dette klarert politikk i Norsk Filatelistforbund tenker vi, etter å ha kommet oss av sjokket ? Neppe, for redaktøren har for sikkerhets skyld signert artikkelen med eget navn.

Men mannen har jo rett, selv om han «spisser» sine uttalelser til det ytterste, og gjentar flere av de momentene vi var innom i denne spalten i forrige nummer av BUDSTIKKA. Men, det er på tide at debatten blir løftet opp på bordet og at diskusjonen følger. Først når innspill og meninger utveksles kan det bli fruktbare resultater. Men husk nå på kjære Øyvind, at utstillingsfilatelien på mange måter holder liv i frimerkeauksjonene og delvis frimerkehandleren. Da blir det neppe tilfredsstillende at samlingene vurderes på «kammerset» av en tradisjonell jury, uten mulighet for offentlig eksponering.

Og det henger i hop det hele. Formannens mange hjertesukk i egen spalte på annet sted i Budstikka kan vel underskrives av de fleste. Men tar dere konsekvensen, kjære venner ? Det er tragisk når det i de tre Oslo-klubbene på mandag, tirsdag og torsdag i løpet av en uke møter 50-60 mennesker til sammen, og minst halvparten av disse er medlemmer i alle tre foreningene. Dessverre ser det ut som klubbene her i hovedstaden ikke engasjerer seg i saken det hele tatt. En av klubbene er det liv i på grunn av en redaktør som jobber utrettelig med klubbens blad, mens landets eldste og største klubb ser det mer formålstjenlig å samle penger på bok fremfor å rekruttere nye medlemmer. Våkn opp før det er for sent !

Dør klubbene - dør frimerkesamlingen på lokalt nivå. Da hjelper det lite at Posten starter Barnas Frimerkeklubb, når det i nærmiljøet ikke finnes tilbud den dagen de tidligere medlemmene har tatt opp igjen frimerkesamleriet og banker på døra.

filnamn sspd97

SSPD

Sällskapet för Svensk
Posthistorisk Dokumentation

Frösön och Torslanda i juni 1997

Bäste samlarvän!

Du har tidigare köpt något eller några av häftena Aktuellt om posthistoria från SSPD. Vi hoppas att Du fann skrifterna intressanta.

Aktuellt om posthistoria nr 5 har nyligen blivit färdig och vi vill erbjuda Dig detta Nummer till det facila priset 100 kr inkl porto.

Det nya numret omfattar 88 sidor och är mycket rikt illustrerat med intressanta postala försändelser och dokument. Följande artiklar ingår:

- Sören Andersson: Ett bankövertryck 1922

- Richard Bodin: Svenska fältpostkontor i utlandet

- Lennart Ivarsson: Revidering av postförskottskvittoblanketter 1873-1900

-Ingvar Larsson: Tidig svensk paketpostföring och diligenstrafik

-Karl-Erik Stenberg och Henrik Wirzenius: Några anteckningar om postgången mellan Sverige och Finland under Krimkrigets dagar.

Beställning av Aktuellt om posthistoria nr 5 sker enklast genom att sända motsvarande 100 Sv kr i kontanter till Sällskapets kassaförvaltare Gunnar Nilsson, Kringelhamnen 5, 42338 Torslanda (Vi undviker då de höga postgiroavgifterna).

Med bästa hälsningar

Gustaf Ankarcrona
Ordförande

Gunnar Nilsson
Kassaförvaltare

REISETIPS FOR POSTHISTORIKERE: THE ROYAL PHILATELIC SOCIETY I LONDON

Av Jorunn Moen

I en meget elegant gammel leilighet i 41, Devonshire Place i et av Londons mer fasjonable strøk ligger The Royal Philatelic Society.

Jeg besøkte The Royal Philatelic Society i januar i forbindelse med en studietur for å se på Londons filatelistiske og posthistoriske bibliotek. Jeg ble meget godt mottatt og fikk en interessant omvisning av bibliotekansvarlig Ian Crane.

The Royal Philatelic Society er verdens eldste filatelistiske organisasjon. Den ble etablert i 1869 som The Philatelic Society. Tillatelsen til å benytte betegnelsen «Royal» (kongelig) ble gitt av Kong Edward VII i 1906.

Organisasjonen er kun for **amatør**-samlere og har følgende målsetting:
1. Å fremme, oppmuntre og bidra til fremgang for filatelien som vitenskap og seriøs hobbyvirksomhet.
2. Å informere organisasjonens medlemmer om aktuelle emner ved møter, diskusjoner, utstillinger, foredrag og korrespondanse. Støtte filatelistisk forskning og utgi foredrag, tidsskrifter og bøker om filateli.
3. Å arrangere (enten selvstendig eller i samarbeid med andre), fremme eller støtte internasjonale eller andre typer filatelistiske utstillinger (i Storbritannia eller andre steder), å tilby premier, medaljer og andre påskjønnelser i forbindelse med slike utstillinger eller ved utgivelse av filatelistisk litteratur.
4. Å etablere og opprettholde et bibliotek og en samling av frimerker og andre objekter som har tilknytning til filateli.

«Residensen» i Devonshire Place 41 ble kjøpt i 1925. I tillegg til et stort møterom, er det et eget rom for medlemmer, et styrerom (med mange klenodier og sherryflaske med glass på plass), bibliotek, museum og en egen leilighet for vaktmesterparet som tar hånd om huset. Vaktmesterparet fortjener noen ord for seg: De er vennligheten selv. «Patriarken» er vaktmester, bibliotekmedarbeider og tar seg av de mer maskuline arbeidsoppgaver, mens fruen serverer te og kjeks, sørger for at gjestene finner seg til rette og for at det alltid er friske blomster i alle vaser.

Jeg så som sagt spesielt på biblioteket og ble imponert over en stor og innholdsrik samling med litteratur fra hele verden. Organisasjonen har et lavt innkjøpsbudsjett. Det meste av det de mottar er fra bytteforbindelser som får «The London philatelist» (Londonfilatelisten) som gjenytelse. Men om innkjøpsbudsjettet er lavt er innbindingsbudsjettet skyhøyt! Alle mottatte tidsskriftårganger bindes nydelig inn i forskjellige farger. Som de fleste bibliotek har også The Royal Philatelic Society's bibliotek plassproblemer. Hittil er de løst ved at samlingen er fordelt i flere forskjellige rom og med maksimal hylleutnyttelse.

Så skal du til London, er min anbefaling klar: besøk The Royal Philatelic Society! Det kan nok lønne seg å ringe på forhånd, slik at det er noen til å vise deg rundt. Telefon-nummeret er: 00 44 171 486 1044 (faks: 00 44 171 486 0803).

10. januar 1840

Penny posten begynder i dag
Mænd og kvinder skriv bare løs
skriv om lige meget hvad
brug posten på ruten
fortæl alt hvad du ved om Dale Owen
pyt med Bowens rynkede pande
pebermøer som er ramt af kærlighed
fortæl dem alt om John Prost
som lige er blevet stillet for retten for forrædderi
senest har mistet sin sunde fornuft
hils doctor Good fra mig og
advokat Woods drikkebrødre
Wood er en lige så stor en fornyer
som Harwey- Grote eller Storge den store
send brev igen med post i morgen
fortæl om alle jeres sorger og ønsker
send dine breve til The Strand
porto betalt over hele landet
send en ordre til Warrens sprøjte (avis)
Bob gør det aldrig selv
en anden skal bestille Betts lyse cognac
importeret fra sukkerøen
skriv hver dag- hold jer ikke tilbage
men sørg for at brevene er frankeret.

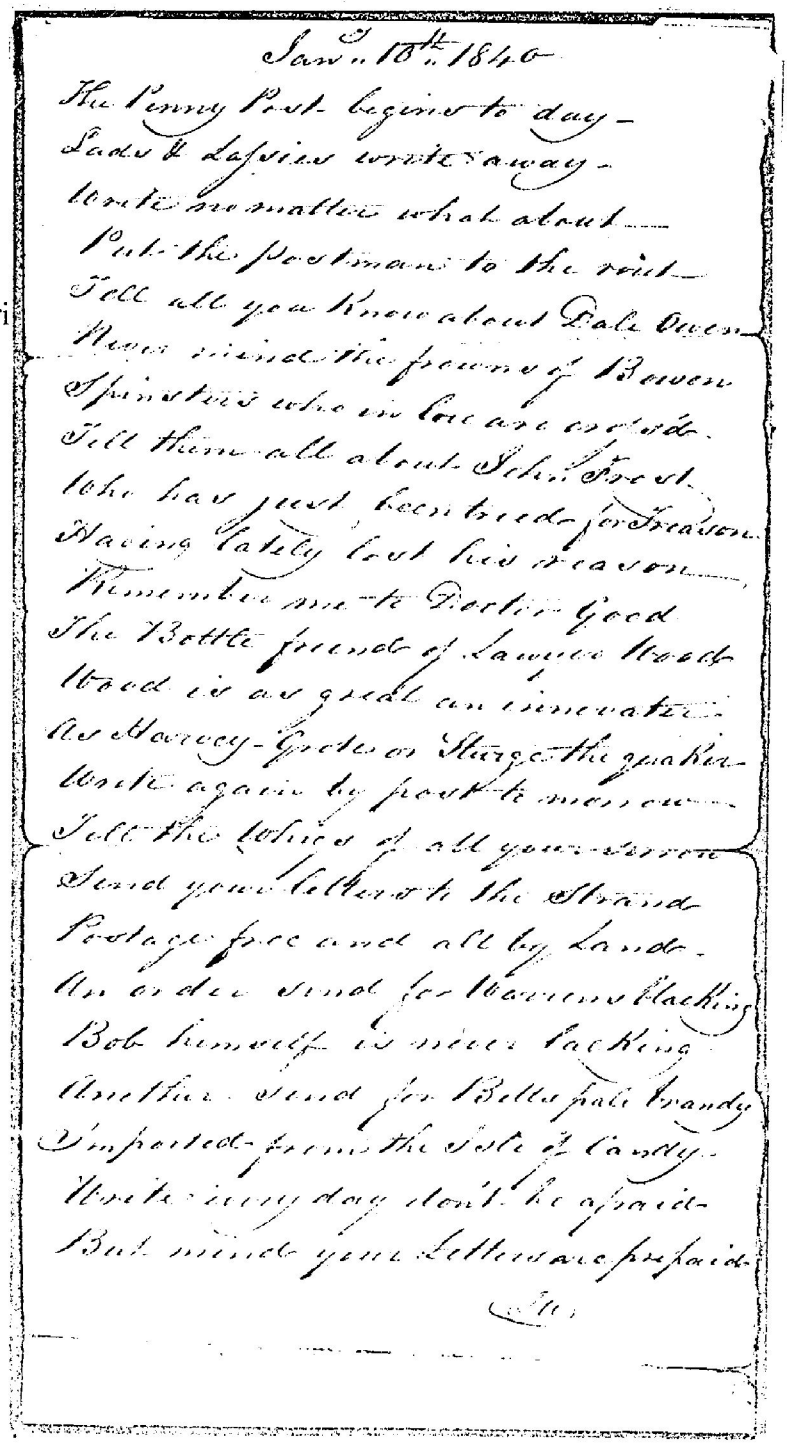
Jan.y 10th 1840
The Penny Post begins to day -
Lads & Lassies write away -
Write no matter what about —
Put the Postman to the rout —
Tell all you know about Dale Owen
Never mind the frowns of Bowen
Spinsters who in love are crossed.
Tell them all about John Prost
Who has just been tried for Treason
Having lately lost his reason —
Remember me to Doctor Good
The Bottle friend of Lawyer Wood
Wood is as great an innovator
As Harvey-Grote or Sturge the quaker
Write again by post to morrow —
Tell the Whigs of all your sorrow
Send your letters to the Strand
Postage free and all by Land.
An order send for Warrens blacking
Bob himself is never lacking
Another send for Betts pale brandy
Imported from the Isle of Candy.
Write every day don't be afraid
But mind your Letters are prepaid
Jw.

Jeg håper med dette lille innlegg
å ha belyst en interessant start
for vores hobby.

Venlig hilsen

Henning Rasmussen
Elhøjvej 54
DK-8471 SABRO

Man taler ofte om Norge nummer 1, og Danmark nummer 1 afstemplet på den første dag. Det er da også rigtigt, at de er dåbsattester og særdeles rare at have.
Men dette brev, skrevet af en ukendt person er så sandelig hele verdens dåbsattest.
Den 10 januar 1840, præsenterede Rowland Hill verdens første postreform efter mange års kamp.
Den fik stor betydning for det almindelige menneske, først i England, og senere i resten af verden.
Brevet er nok en del ironisk, og man skal nok have været indfødt for at forstå det rammende i brevet.
Jeg har prøvet at oversætte det til dansk.

MER OM DE PRIVATE OVERTRYKKENE BOUVET ØYA

Våre lesere vil kanskje huske at Paul H. Jensen i Budstikka nr 2/1996 hadde en artikkel om bakgrunn for de private overtrykkene BOUVET ØYA, hvor han beskrev bakgrunn for disse og tilbakeviste tidligere påstander om at deres opprinnelse skulle ha noe med privat spekulasjon å gjøre. Kjell Fiskvik, Bergen fulgte opp i nr 3/96 hvor han også bragte inn opplysninger om mulige forfalskede overtrykk med opprinnelse i Drammen. Paul H. Jensen kommer i brev datert 17. september med mer bakgrunn for overtrykkenes tilblivelse og merkenes legitimitet - i hvert fall i brukt tilstand. Vi siterer:

« For ca 2 uker siden traff jeg på Gålå Mr Brooke Evans, som er yngste sønn av Edward Evans, Lord Mountevans, og fikk litt mere personlige opplysninger. Mountevans ble gift med Elsa Andvord ca 1916 og hadde et veldig nært forhold til Norge. Som Vice Admiral Evans og sjef for South Africa Station of the Royal Navy, besluttet han i 1934 å lage et tokt til Bouvet øya med en minesveiper som het Milford.

Brooke Evans som hadde vært med familien i Cape Town bekreftet at hans far hadde fått de norske frimerkene fra den norske konsulen i Cape Town, som hadde et lager av norske frimerker for salg til hvalkokeriene i Sydishavet.Han bekrefter også at hans fars ønske var å lage en manifestasjon av den norske suvereniteten over Bouvet Øya og at det overhodet ikke var noen filatelistiske momenter i billedet - bare rent politiske Mannskapene på Milford skrev adskillige brev hjem med disse merkene på. Den norske generalkonsulen kunne ikke ta imot brevene for videreforsendelse til Norge, men postkontoret i Cape Town, som var vant til å håndtere post fra hvalfangere på vei ut eller hjem, aksepterte posten som Paquebot post, og ekspederte den videre uten noen oppkreving av porto. De ekte brevene er stort sett stemplet med det store stemplet Cape Town Paquebot 28. februar 1934.

Det begynner etterhvert å komme ut en del materiale med Bouvet Øya frimerker. Når det gjelder ubrukte eksemplarer bør man vise en viss skepsis - det sies at noe stammer fra Drammen - men ekte brukte er i det alt vesentlige stemplet med Cape Town stemplet. Hvorvidt dette kan gi noe mer legitimitet til denne uoffisielle overtrykksutgaven er jo tvilsomt, men den norske generalkonsul i Cape Town var i alle fall med på leken, og Sydafrikas postvesen aksepterte brevene for videre transport. Selv om det foranstående bare er muntlige overleveringer, synes jeg at det hele henger ganske godt sammen.»

Paul H. Jensen

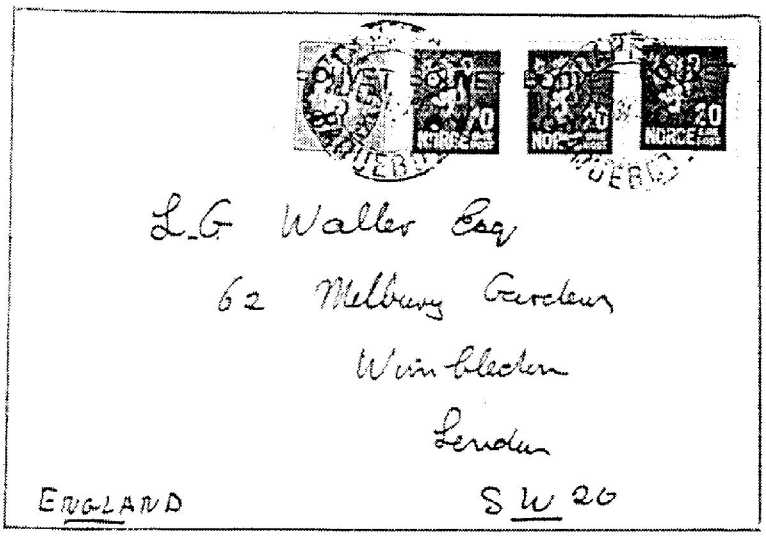

DONASJONSAUKSJON. BUDFRIST 9.NOVEMBER 1997.

1. Helbrev Bamble -Kragrø 1842. Kongelig tjeneste m. attest. 30,-
2. Betalt helbrev Havne-Frosten 1831 30,-
3. K.T.brev Christiania-Onsø 1822 40,-
4. Betalt brev London-Christiania 1841,"paid" 1/8. 70,-
5. Brev 2.1.1930 Oslo-Gan i Romerike med 24-blokk 1 øres portoprovisorium 30,-
6. 5 norske brev 1919-1959- 3 til utland, bl.a. 55 øre gul Haakon VII til Holland. 50,-
7. Stor plastpose med sekkelapper- lett blanding. 50,-
8. Brev Sønderborg-Christiansund okt. 1869, porto 16 skill. 50,-
9. Postinkassasjonskonvolutt (Bl.352) til Tjelle i Romsdal. Ankomst hjelpestpl.19.10.56 på baksiden. 60,-
10. 3 konvolutter med reisende, Romsdal R (1937) Åndalsnesruten 1937(Schweitzer) og samme 1948 (tverrbjelke med åpen stjerne). Pene avtrykk 50,-
11. Pakkefølgebrev med postoppkrav Oslo-Midsund Des.1927.Ufrankert, men frank.avtr. 1,25 utrop 20,-
12. Følgebrev fra Oslo Tollpostkontor(Bl.34.b) med blå portoetikett 70 øre. Ankomststpl. Bekkelagshøgda 1943. 70,-
13. Samme 1942 med portoetikett 3,50, sendt fra Lisboa. Vedheftet blankett 209 a. 80,-
14. Samme med portoetikett 2,80, Okt 1943 sendt fra Lisboa.. Vedheftet blankett 209 a. 80,-
15. Dobbelt brevkort Wittusen & Jensen med 3,30 Harald med firmaperforering.(brukt/ubrukt) utrop 20,-
16. Ditto- 20,-
17. Ditto- 20,-
18. Samme men med 3,30 EXPO 92. 20,-
19. Portostempel "5" (lite tall) fra Drammen 1866 til Kongsberg på helbrev. 60,-
20. Svensk brevforside til Kristiania med Gustav Medaljong- totalt 473 øre. Utregning medfølger. 30,-
21. Svensk pakkeadressekort Mora-Tromsø okt.1920 frankert båndmerker 130 øre. Sendt over Storlien. 50,-
22. Svensk innenriks postoppkravskonvolutt med 50 øre luftpost. 40,-
23. Tre utenlandske helsaker, Argentina banderolle 1 centavo 1900, Ceylon 2 cents 1897 og 5 R. Japan rundt 1890,- alle brukte. 40,-
24. Følgebrev Sandefjord- Oslo 1942 med Løve III, 30 øre, 1 ½ kr. og 2 kr. Oppkrav. 30,-
25. Følgebrev postoppkrav Nes på Hedemark- Oslo 1943.Frankert Løve III ,35øre , 50 øre og 1 kr.(denne er defekt) 20,-
26. Brev 30 øre Holberg Oslo -U.S.A. 1938 Pent. 40,-
27. Krigsfangpost Sept 1944 fra Schildberg til Onsø fra Løytnant A.Ødegaard 200,-
28. Feldpost Norge-Tyskland jan.1944 fra f.p.nr.57865 E (4.kompani Sandnes) 200,-
29. Brev Feltpoståpn.Tromøya des.1948 med 25 øre Løve. 40,-
30. Ubrukt privat helsak 3 kr. fra Th. Brøvig, Farsund (skipsmotiv) 10,-
31. Pent brev NK 53 VII stpl. Gjøvig 9.IX.93 40,-
32. Brev NK 18, rettvendt stpl VESTFOSSEN 7.5.1877 70,-
33. Trykksak NK 51 III stpl. BERGEN 6.VI.91 40,-

Tusen takk til følgende personer som denne gang har levert inn objekter til donasjonsauksjonen:

Elin Amundsen
Kristian og Erling Johan Aune
Rune Berg
Paul H. Jensen
Torbjørn Larsson-Fedde
Arvid Løhre
Oddvar Skogsberg
Ivar Sundsbø
John Torstad
Tor Østlund.

SOLDATPAKKE

På et møte i Norsk Posthistorisk Selskap for en tid tilbake etterlyste Bjørn Schøyen opplysninger om ett følgebrev han hadde som var påskrevet «Soldatpakke», og som var frankert med 15 øre. Laveste portosats for pakker i tidsrommet pakken var sendt var 30 øre. Løsningen på denne portosatsen er å finne i sirkulære fra Poststyrelsen datert 20. november 1914:

Ved kongelig resolution av idag er det bestemt:

1. at indenrikske postforsendelser indeholdende beklædnings- og bruksgjenstande samt ikke let bedærvelige spisevarer til befal og mandskap av det indkaldte neutralitetsværn befordres for de tryksaker bestemte takster.
2. at det tillates paa eller i saadanne forsendelser med skrift foruden avsenderens navn og adresse at tilføie hilsener, forespørsler o.lign. uttrykt i høist 5 ord.

Disse bestemmelser træder i kraft straks. Under bruksgjenstander indgaar ogsaa tobak, cigarer o.lign. Forsendelserne maa være særlig godt indpakket, ogsaa slik at de ikke utsætter andre postsaker for at tilsøles. Postvæsenet overtar intet ansvar for selve forsendelserne, og avsenderne utsætter sig selv for ansvar for andre postsakers tilsøling, om indpakningen er daarlig. Forsendelserne maa være forsynt med fuldstændig og tydelig adresse indeholdende nøiaktig angivelse av den militære avdeling, fæstning eller orlogsskib hvorved adressaten gjør tjeneste.

Soldatpakken er taksert som trykksak, og følgebrevet er frankert med 15 øre. Dette var taksten for trykksaker mellom 250 og 500 gram i 1914.

Jeg vet foreløpig ikke når denne kongelige resolusjonen ble opphevet.

Kristian Aune

Følgende hefter er hittil utgitt i samarbeid mellom Anders Langangen og Oslo Filatelistklubb:

* A. Norske Postsigneter 1814-1899	kr	80,00
* B. Brevstemlingsmaskinene i Norge 1900-1950	kr	100,00
* C. Norske Datostempler del 2, 1912-1930	kr	120,00
* D. Norske Datostempler del 3, 1931-1949	kr	180,00
* E. Norske Datostempler del 4, 1950-1959	kr	100,00
* F. Norske Datostempler, del 5, 1959-1969	kr	80,00
* G. Norske Datostempler, del 6, 1969-1978	kr	120,00

Samtlige hefter kan bestilles fra: Oslo Filatelistklubb, Postboks 298, Sentrum, 0103 Oslo, Postgiro 0801 2471530

Porto kommer i tillegg: Heftene A, B, og F er i vektklassen opptil 500 gr
Heftene C, D og G er i vektklasse opptil 1.000 gr

Porto opptil 500 gr = kr 22,00
Porto opptil 1000 gr= kr 35,00 (pakke)
Porto 3-5 kg (alle heftene) kr 41,00 (pakke)

VISSTE DU AT.....

Hannibal Sehested, grunnleggeren av Posten i Norge, var født i Kuressaare i Estland ? Ok, så vet du det nå ! Gjennom et samarbeid med kolleger i Norge har det siden utstillingen i Sjølystsenteret, vært en utstilling på vandring i Estland med historien om Hannibal Sehested, stattholderen som i 1647 grunnla det norske postverket. Det startet 11. juli i Kuressaares, som vist på illustrasjonen. I september var utstillingen i bade- og kurbyen Pärnu, og det meldes om stor interesse. Pärnu er forresten ikke et hvilket som helst postkontor. I 1994 ble dette kontoret fullstendig renovert med dyktig assistanse fra norske postsnekkere og fremstår i dag som et «norsk» postkontor.

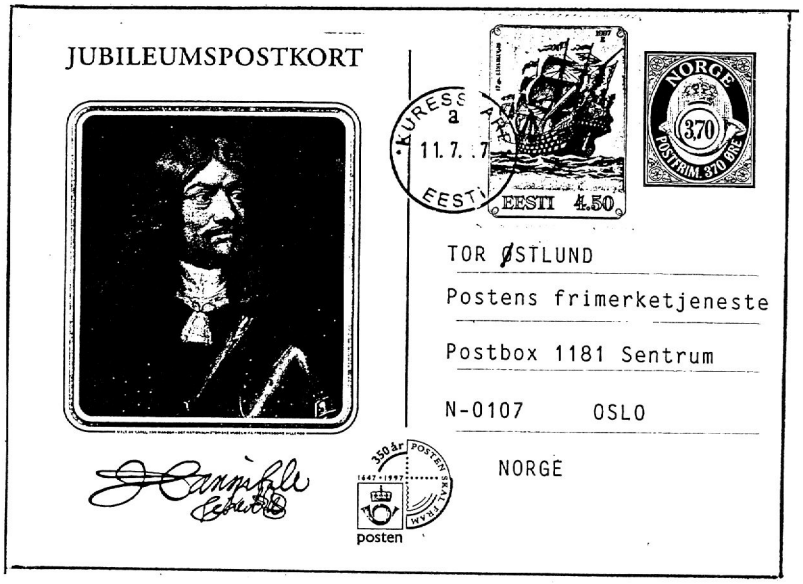

For øvrig kan man merke seg at det er et utstrakt postsamarbeidet mellom Estland og Norge - på frimerkesiden, når det gjelder teknisk assistanse og et betydelig personalutviklingsprogram.

GREECE

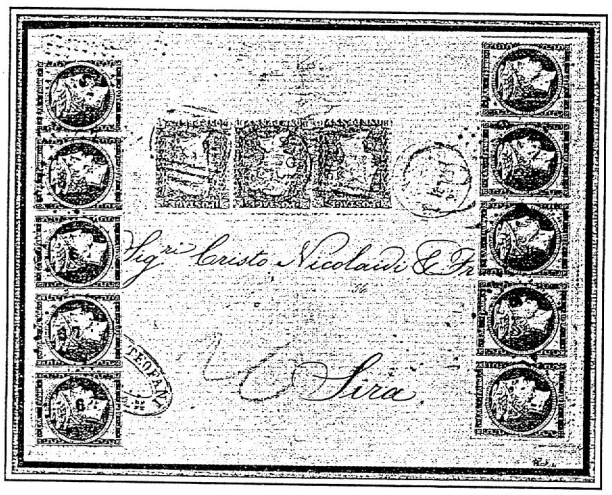

NORWAY

EXTERNAL MAIL PRIOR TO 1875

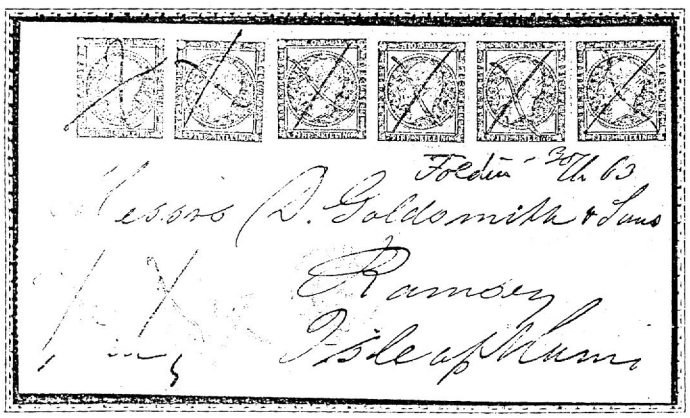

RARE STAMPS OF THE WORLD

Norske objekter var i godt selskap på Claridge's i London 24 - 26. juli. For andre gang finner dette arrangementet sted med en ansamling av berømte objekter, som kanskje savner sidestykke i vår tid. Den anerkjente filatelisten Ritchie Bodily står på nytt bak dette filatelististenes olympiske leker, hvor man finner utvalgte objekter fra The Royal Collection, The National Postal Museum og en rekke internasjonale filatelister hvis antall gullmedaljer nok er betydelig. For ikke å nevne tilgangen på økonomi, som gjør eierne i stand til å besitte slike kostbarheter. Men det er morsomt å se og oppleve. Ikke minst var det artig å konstatere at vårt eget æresmedlem Harry Snarvold stilte med utvalgte objekter fra sin samling, og at Pieter Ahls viste frem 39-blokken og mye mer fra sin fantastiske Norgessamling. Et par objekter fra hvert eksponat vell dokumentert og mellom to permer i boken «Rare Stamps of the World», blir et flott oppslagsverk for fremtiden.

18 LYBSKE SKILLING TIL BESVÆR!

Hvordan kan det ha seg at et brev fra Christiania til Ringebu i Gudbrandsdalen i 1780 hadde en porto på hele 18 skilling, når et vanlig brev til samme sted i samme portoperiode kostet 3 skilling?

I min posthistorie-samling har jeg to brev som ved første øyekast kan synes like, men som nok allikevel ikke er det:

Brev I:

er datert Christiania 11.09.1790 og adressert til Ringeboe og Gudbrandsdalen. På baksiden er det påskrift 2 - 3, som betyr at brevet hadde karteringsnummer 2 og at porto var 3 skilling. Forøvrig er det et privat lakksegl på baksiden.

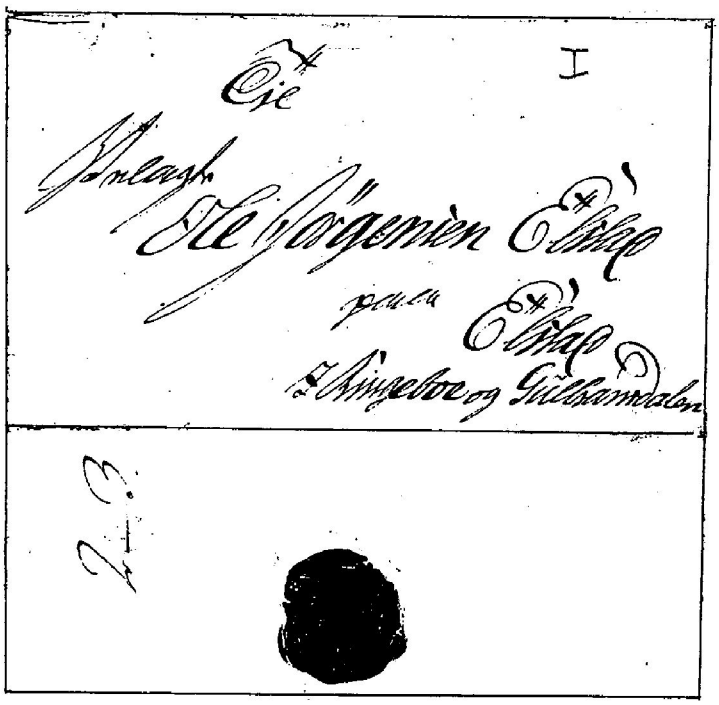

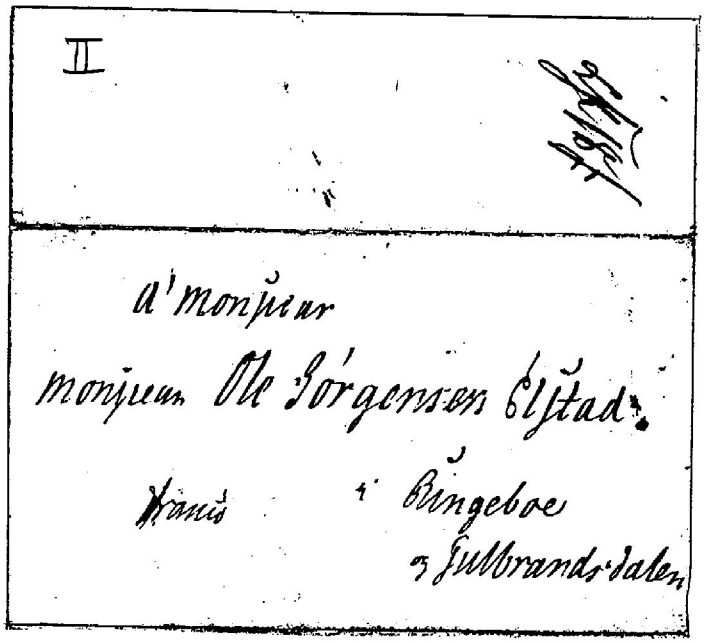

Brev II:

er datert Christiania 29.04.1780 og er adressert til Ringeboe og Gudbrandsdalen. På forsiden har brevet påskriften "franco" som indikerer at brevet var forutbetalt, dvs at avsender betalte brevet til mottakerstedet. På baksiden er det skrevet "Lsk 18" som kan bety at det har kostet hele 18 lybske skilling å sende det. Brevet har ikke karteringsnummer. Forøvrig er det også her et privat lakksegl på baksiden.

Hva vet vi om portosatser mm på denne tiden som kan være til hjelp i tolkningen av brevet?

I portotakstene fra 13.12.1743 som i hovedsak gjaldt til 1809 finner vi følgende:

* Brev på fjerdeparten av et halvt eller et helt ark kaltes et enkelt brev. Vekten av dette var et lodd (ca. 15 gram).

* Et enkelt brev fra "Christiania til Trundheim" kostet 6 lybske skilling (lsk).

* Når et brev inneholdt dokumenter, veksler eller regninger, skulle brevet betales, og likeså hvert av de innlagte regninger mv.

Betraktninger rundt de to brevene:

Ringeboe poståpneri ble opprettet på Ringebu prestegård i 1759/60 og det ble sannsynligvis kort tid etter dette fastsatt egne portosatser for brev mm til poståpneriet. (I en portotabell fra 1813 kostet et enkelt brev fra Christiania til Ringebu 4 skilling). Siden Ringebu ligger omtrent midt mellom Oslo og Trondheim, nærmere bestemt 24 mil fra Oslo, er det grunn til å tro at portoen for et vanlig brev ble satt til 3 lybske skilling. Dette samsvarer med portosatsen for vanlig brev fra Trondheim til Romsdalen som på samme tid ble satt til 3 skilling. Brevet til Ringebu i 1790 bekrefter jo også at portoen for et vanlig brev var 3 skilling, jfr. påskriften 2-3 (brev I).

Det som likevel blir stående ubesvart er hvordan det kan ha seg at brevet fra 1780 (brev II) har påskriften 18 lsk som vil si en seksdobbling av portoen i forhold til et enkelt brev. Leser vi brevet går det fram at avsenderen, en advokat German, ønsket å få dekket diverse utgifter (på til sammen 10 riksdaler) i forbindelse med innkreving av en langt større gjeld på vegne av mottaker av brevet.

Kan løsningen ligge i at det i brevet har vært innlagt diverse regninger, bilag el som dokumentasjon for kravet om å få tilsendt 10 riksdaler? Av portotakstene framgår det jo at man ikke bare skulle betale for brevet, men også for hvert av de innlagte regninger o.l. Brevet er imidlertid forholdsvis lite, velholdt og uten åpenbare tegn på at det har vært innlagt flere bilag. Imidlertid behøver jo ikke disse å ha vært så store siden papir fortsatt var kostbar på den tiden. (Det fremgår forresten av påtegning inne i brevet at advokat German fikk tilsendt sine 10 riksdaler).

Det kan ellers opplyses at det ikke noe ved brevet som skulle tilsi at det har vært et verdibrev, da hverken verdiangivelse, karteringsnummer eller segler som forutsettes for et verdibrev finnes.

Kjære leser: Har vi her med et brev som inneholdt flere vedlegg slik at portoen ble høy eller er det en annen og bedre forklaring på at brevet fikk en porto på 18 skilling?

Send et svar til Budstikka, men ta gjerne direkte kontakt med meg også.

Ole Jørgen Grann
Mikrobølgen 9
N-1151 Oslo

I POSTSEKKEN
- brev gjennom 350 år

Lørdag 6. september besøkte Norsk Posthistorisk Selskap Riksarkivet. For de vel 20 medlemmene som møtte opp ble besøket en artig opplevelse, hvor arkivets folk hadde gjort grundige forberedelser til vi skulle komme. Etter litt informasjon om Riksarkivets historie og oppgaver, ble vi ledet gjennom en helt spesiell utstilling som ble laget i anledning Postens 350-års jubileum. Med originalbrevet som unik kilde, ble vi guidet fra det berømmelige kongebrevet fra 1642, via privatbrev på 16- og 1700-tallet og med Petter Dass sin originale søknad til embetet på Alstadhaug, via forretningsbrev, frierbrev og amerikabrev mv, Edvard Griegs søknad om komponiststipend i 1862 og Henrik Ibsens søknad om dikterstipend i 1866, til protestbrev fra Foreldreaksjonen mot samnorsk i 1950-årene. Artig !

Turen gikk deretter gruppevis ned i det underjordiske - bokstavelig talt. Jeg tror vi var gjennom 6-7 underetasjer før vi på nytt så sollyset. Vi kikket på originaler karter, den eldste brevsamlingen som finnes i Norge med «diplomer» fra 1100-tallet, Stattholderarkivet fra Akershus osv osv. Størst oppmerksomhet ble det nok i 4. underetasje hvor posthistoriesamlingen etter et tidligere klubbmedlem i en av Oslo-klubbene kunne beskues inntakt - beslaglagt etter politisak som nå for lengst er avgjort. Men du verden for en samling ! Denne bør vises frem for interesserte samlere. Kan ikke Selskapet ta et initiativ overfor Postmuseet, som kanskje kan anmode Riksarkivet om at denne fantastiske samlingen utplasseres i nettopp Postmuseet. Utfordringen herved gitt.

POSTENS HISTORIE

(fortsettelse fra forrige nr)

Av Tor Østlund

POSTILJONER OG BUDBRINGERE

Budbringere og postiljoner tok etter hvert i bruk uniformer slik at folk kunne gjenkjenne dem på avstand. Det var de store europeiske byene som i middelalderen startet denne skikken og gjerne i byens offisielle farger. Jo flottere uniformer på budbringerne, dessto mektigere var deres arbeidsgivere.

Det Taxiske kommunikasjonssystemet utviklet seg utover på 1600- og 1700 tallet fra å bringe brev, til også å ta i bruk vogner. Dermed var ikke veien lang til frakt av både passasjerer og gods. Men en reise med postdiligensen på 1600-tallet var nok en lite behagelig opplevelse. Både på grunn av en elendig veistandard og det faktum at disse transportene etter hvert også ble utsatt for røverier og ran, som igjen utviklet behovet for væpnet eskorte.

Hestekjøretøyene utviklet seg også rent teknisk sett, og var på begynnelsen av 1800-årene den første transportmetode folk kunne benytte. Ikke bare for konger og fyrster, men også for handelens menn og det vanlige publikum. Postvognen var en slags forløper til den offentlige kommunikasjon, som var den tidens raskeste fremkomstmiddel fra et sted til et annet.

FORELDRELØSE FORETREKKES

En reise fra Øst- til Vestkysten av USA kunne tidlig på 1800-tallet ta måneder, og den økonomiske utviklingen krevde en vesentlig raskere kommunikasjon. Men reisen tvers over det amerikanske kontinentet var både lang og farlig, av naturlige men også av menneskeskapte årsaker. Den eneste sikre måten skulle bli å bygge en jernbane, et stort arbeid som også skjøt fart etter den amerikanske borgerkrigen.

En annen viktig grunn for å bedre kommunikasjonene drastisk var oppdagelsen av gullet og de konsekvensene dette hadde, med hensyn til

rask budtjeneste og transport av folk og utstyr. Og ikke minst at alle eventyrerne ønsket å opprettholde kontakten med de der hjemme.

Det ble opprettet flere forskjellige Express Companies, som forsynte gullgraverne med alt de trengte. Fra mat og klær, til aviser, våpen og ammunisjon. Og som en viktig del av den amerikanske posthistorien tok de også på seg oppgaven med å bringe brevene til nærmeste posthus. Posten som ble sendt på denne måten fikk påskrifter i henhold til den prisen som ble krevd opp, men også senere spesielle merker fra de enkelte firmaene.

Express kompaniet Russel, Major og Waddel introduserte PONY EXPRESS som også var knyttet til jernbanesystemet på henholdvis øst- og vestkysten.

Det var de mest skikkede og dristigste unge menn opp til 18 år som ble valgt til denne tjenesten på hesteryggen, hvor rekorden skal ha vært 7 dager og 17 timer. Fra St Joseph i Missouri til Sacramento i California. Ferden var farlig og gikk gjennom villmark og indianerland. Hver ti til femten miles var det en hestestasjon med friske hester til disposisjon. Skiftet skulle skje på to minutter, tempoet var morderisk høyt. Portoen i ruten var også høy.

Mest kjente rytter var William F. Cody, som senere i den amerikanske borgerkrigen fikk tilnavnet Buffalo Bill. Pony Express eksisterte i 18 måneder, og ble lagt ned i oktober 1861, etter å ha fraktet ca 35.000 enheter. Dette året ble nemlig telegrafen bygget ferdig sammen med jernbanen, og rask postgang var dermed sikret uten hest og rytter.

TIL LANDS - TIL VANNS - I LUFTEN

Utviklingen av postnettet og posttjenestene i det enkelte land var nært knyttet til utviklingen landets egne kommunikasjonsmidler.

Oppfinnelsen av jernbanen av Georg Stephensen (1781-1848) og hans linje mellom Stockton og Darlington (1822 - 1825), bar begynnelsen til slutten på diligensene med hester.

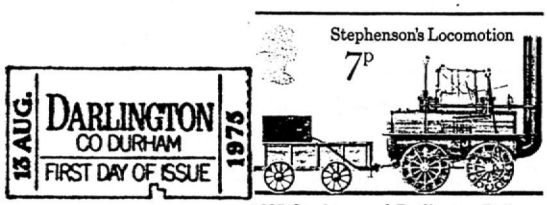

1825 Stockton and Darlington Railway

Da Daimler og Benz rett før århundreskiftet introduserte automobilen, ble hesten og vognene gradvis og naturlig nok byttet ut, ved transport av post, bagasje og reisende.

På samme måten som toget og bilen på 1800- og 1900-tallet hadde revolusjonert fremsendingen av post, gods og passasjerer til lands, hadde seilskutene og senere motordrevne skip allerede gjort i årtier til sjøs og over verdenshavene.

DUEPOST

Man behøver ikke en omfattende leteaksjon i frimerkekataloger for å opptage at en stor mengde frimerker fra de forskjelligste postadministrasjoner har en due som motiv. Faktisk er dette ikke så overraskende, siden duen har blitt benyttet for rask budtjeneste siden tidenes morgen. Korsfarerne brakte kunnskapen om brevduen fra det hellige land, som igjen hadde fått erfaringene fra China og fra Østen. Mest berømt for utnyttelsen av brevduer er bankieren Nathan Rotschield, som takket være en effektiv budtjeneste fra beleiringen av Paris 1870-71 fikk muligheten til å utføre noen meget suksessfyllte økonomiske transaskjoner.

LUFTPOST

Ballongpost er sammen med duepost representanter for de eldste formene for lufttransport av post. Metoden varte naturlig nok ikke så lenge, på grunn av svært begrensede muligheter for å imøtekomme volumbehovene som etter hvert oppsto.

Luftpost med Zeppelinere spilte faktisk en ganske stor rolle i utviklingen av luftposten mellom første og andre verdenskrig. Luftskipene var imidlertid forholdsvis langsomme og ikke alltid like sikre. Luftskipenes epoke i postens historie avsluttes i mai 1937, da den store Zeppelineren Hindenburg eksploderte ved landing i Lakehurst, New Jersey - med 35 døde som resultat.

Etter første verdenskrig har utviklingen av luftposten gjort store fremskritt ved bruk av flyselskapenes regulære rutenett. Våre dagers fremsending av post er totalt avhengig av flyet.

POST I VERDENSROMMET

I 1957 ble det første levende vesen - en russisk hund av rasen Laika - sendt ut i verdensrommet med Sputnik 2. Jurij Gagarin gjorde en runde rundt jorden i Vostok I den 12. april 1961. Og det amerikanske Apolllo-programmet har gjort det mulig for menneske å lande på månen den 20. juli 1969. Alle disse begivenhetene er markert også på frimerker.

Utnyttelsen av verdensrommet har gjennom bruk av satelitter og elektronisk kommunikasjon revolusjonert fremsendigen av informasjon fra et kontinent til et annet. Men også i menneskenes hverdag har utviklingen av elektronisk kommunikasjon økt betydelig de siste årene. Likevel rapporterer postadministrasjonene om økede postvolumer til fremsendelse ad tradisjonell vei. Mon tro hvordan denne situasjonen er om 50 eller 100 år.

PÅ BILLIGSTE MÅTE

Utviklingen av posttjenestene skjedde på forskjellig måte i de enkelte land. Men det var behovet for fremsending av brev som skapte postverkene slik de kjennes i dag.

Så snart viktigheten av gode postsystemer ble «oppdaget», ble virksomheten snart tatt over av myndighetene, en keiser, en konge eller staten. Alle som i tidligere tider bedrev postservice, prøvde å tjene så store penger som mulig på virksomheten. Først ved at brevbæreren selv krevde opp den avgiften som passet, gjerne basert på avtaler med avsender eller mottaker. Portospørsmålet var dermed meget uoversiktlig, særlig hvis brevet skulle sendes utenlands. Ingen visste om det ble hindringer på veien e.l. Portoen ble derfor ofte oppkrevd hos adressaten. Dette førte også til at sending av portofrie brev ble satt i system, men hvor adressaten nektet å innløse brevet. Avsender hadde trolig likevel fått gitt den «beskjeden» som var nødvendig

Først senere kom avgifter knyttet til vekt og distanse, som igjen ble avløst av enhetsportoen. Denne geniale oppfinnelsen skal vi komme tilbake til på et senere i artikkelserien.

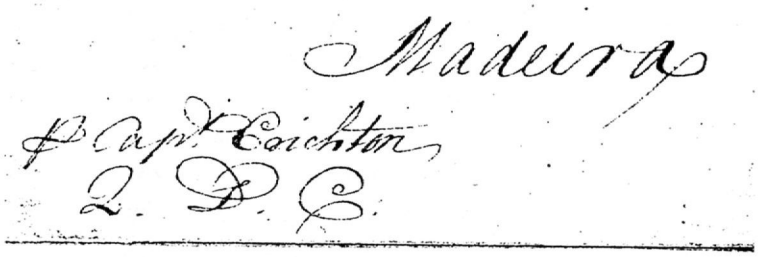

På siden av det offisielle postvesen vokste også frem systemer hvor f.eks. skipperen på båter tok med seg brev mot betaling. Denne virksomheten fortsatte så lenge postavgiftene var høye og uoverkommelige for folk flest, og inntil de respektive land innførte sanksjoner mot denne type virksomhet.

Fortsettes i neste nummer !

EN TRAGISK EPISODE I RUSSISK HISTORIE.....

Det var ikke bare kostbare filatelistiske objekter som ble vist publikum i forbindelse med «Rare Stamps of the World» på Claridges i London denne sommeren. Den siste rammen av eksponatet fra det britiske kongehuset viste en del av en tragisk episode fra en gren av familien.

Historien fra Russland forteller oss om at tsar Nikolai II (1868-1918) og hans familie - inkludert hans sønn Alexis på 14 år - ble myrdet på Ekaterinburg i 1918 etter den russiske revolusjon, på sovjetmyndighetenes ordre og etter at Nikolai II hadde frasagt seg tronen og tsartittelen.

Sønnen Alexis skal ha hatt en frimerkesamling, og dette albumet med håndekorerte sider og veldedighetsmerker fra krigens dager, har overlevet og eksisterer den dag i dag. En soldat som var i Ekaterinburg skal ha tatt med seg dette albumet, og videresolgt det i 1923 hvoretter det forlot sovjetisk territorium og ble i kjøperens familie inntil 1981, da det ble gitt som gave til Dronning Elisabeth II.

Hvorfor tilbake til huset Windsor ? Forbindelsen til det engelske kongehuset kan forklares med at dronning Victoria fikk ni barn sammen med sin elskede Albert, og ett av barna ved navn Alice (1843-1878) giftet seg med storhertug Louis av Hessen-Darmstadt. Deres datter Alexandra eller «Alicky» ble gift med tsar Nikolai II, og de hadde fem barn sammen som alle måtte bøte med livet i 1918.

RARE STAMPS OF THE WORLD

THE ROYAL PHILATELIC COLLECTION

Samlingen av albumark som ble vist på Claridges hadde begrenset filatelistisk interesse og var vel som de fleste skoleguttsamlinger. Arkene var i elendig forfatning ble det fortalt, da de ble overlevert til Windsor, hvor de gjennomgikk en betydelig konserveringsprosess. Det antas at de 6 arkene var tegnet av Alexis selv, og da stiller det seg selvsagt annerledes, hva interesse og kuriositet angår.

POST OFFICE, AUGUSTA, GA.—27

ANNONSEANNONSEANNONSEANNON

Som dere lesere vel har oppdaget og vet, har redaktøren et forhold til post. Dette har ført til at jeg har samlet og etter hvert montert en samling POSTENS HISTORIE, som etter planen skal vises i såkalt åpen klasse. Dette fordi den er montert etter prinsippet om at samlingen først og fremst skal se ut slik jeg synes den bør. I denne samlingen bruker jeg også postkort, og dermed mitt spørsmål denne gangen: Om det er noen av medlemmene som har postale portkort som de kan overveie å kvitte seg med, er jeg en takknemlig mottaker.

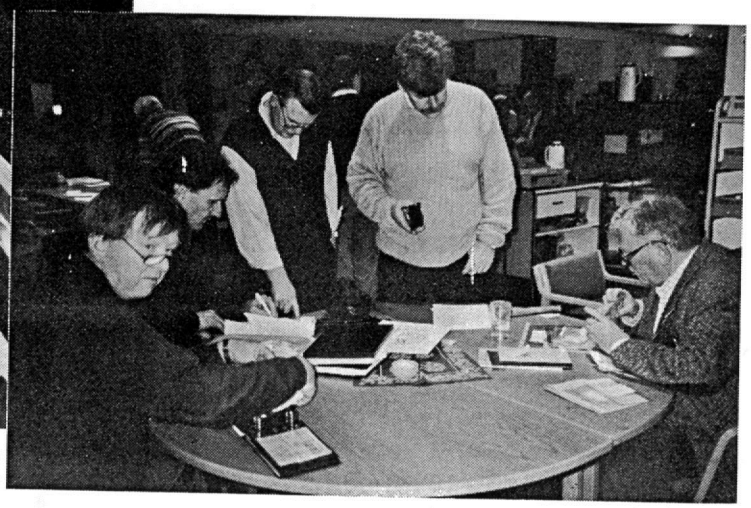

MØTE 15. NOVEMBER BLIR I SCHWEIGAARDSGT 33 B KL 14.00

Flere av medlemmene har tilkjennegitt at de ønsker seg tilbake til Schweigaardsgt, og kantinen hos Postens frimerketjeneste. Vi har tatt signalene til etterretning og møtes lørdag 15. november kl 14.00 på ønsket sted.

På denne siden har vi også vist noen bilder tatt av Elin Amundsen, og som viser nettopp den aktiviteten vi ønsker oss. Bytting, meningsutveksling, fremvisning, kjøp og salg, og ikke minst en auksjon med Pauls innsiktsfulle men dog så spirituelle kommentarer.
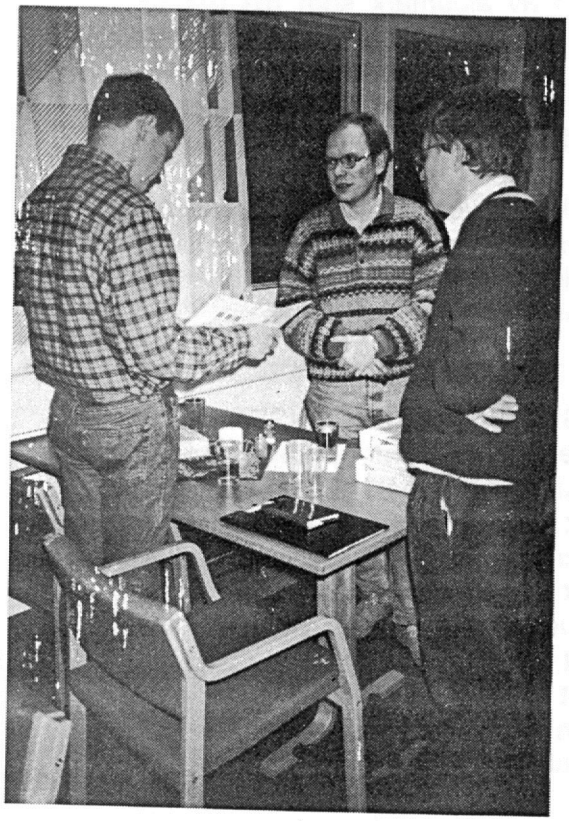
Vel møtt !